

Enric VII, rei d'Anglaterra, per Octavi Mallorquí

Octavi Mallorquí, historiador.

S'anomena època Tudor el període de la Història d'Anglaterra en el que regnà aquesta nissaga. És una etapa relativament breu. La "Revolució Tudor" serví per passar de l'edat mitjana a l'edat moderna (o Antic Règim, com es prefereix dir ara), i perquè Anglaterra deixés de ser un actor secundari per esdevenir una potència europea, i aviat mundial.

Dels Tudor, Enric VIII i Elisabet I són els més coneguts, però el patriarca de la família, Enric VII, no tan mediàtic com el seu fill i la seva neta, també mereix especial atenció.

Un bon governant és aquell qui en lloc de donar problemes els resol... i així és en el cas d'aquest monarca anglès de la segona meitat del segle XV.

Comencem anant prou lluny... a la batalla de Hastings l'any 1066 quan els normands, és a dir els vikings afrancesats establerts a la Normandia, liderats pel duc Guillem, creuaren el Canal de la Mànega, i feren seu a sang i foc el territori dels anglo-saxons. Els normands, professionals de la guerra, menyspreaven a aquells individus, que en realitat no eren més que uns altres nòrdics que uns segles abans havien hagut de marxar de la seva terra, amb la cua entre cames, a la recerca d'un lloc on establir-se amb les seves famílies. Els britons (els celtes romanitzats) els contractaren per lluitar contra els pictes, els escocesos d'avui en dia, que el sant monjo Gildas retratà quan digué que al marxar les tropes romanes de Britània, els pictes van aparèixer com "cucs", creuant el mític mur d'Adrià que limitava la civilització de la barbàrie. Calia espavilar-se, i els britons contractaren com a mercenaris als nòrdics per fer front a l'amenaça. Després de fer la feina, els anglo-saxons veient la debilitat dels seus patrocinadors prengueren el poder, arraconant als celtes romanitzats a Gal·les o directament obligant-los a fugir mar enllà. Durant més de quatre segles els saxons van campar lliurement per aquells paratges, fins que els normands entraren en escena.

Amb la conquesta normanda, els anglo-saxons passaren a ser un poble sotmès a una elit militar estrangera que mai va voler barrejar-se amb els pobladors del territori, que si ve no n'eren els autòctons, sí ja habitants de ple dret. Per què si haurien de barrejar amb aquells arplegats i grenyuts saxons?! Aristocràcia i jerarquia eclesiàstica era normanda. Es construïren castells de vigilància cada 24 kilòmetres que era la distància que podia recórrer un cavaller en un dia, i esglésies disseminades arreu per recordar que Déu ho vol. El conegut com "Llibre del judici final", en realitat un registre detallat de les propietats, es va fer servir per recaptar uns impostos que escanyaven al poble per mantenir el nivell de vida dels invasors. I l'idioma? El francès, és clar. L'anglès era la llengua dels saxons, dels derrotats, de la classe inferior. No serà fins al segle XV quan Chaucer escriu els *Contes de Canterbury* i sorprèn a tothom fent-ho en anglès, dignificant per primer cop aquesta llengua considerada primitiva.

I per damunt de tot, el mal signe dels temps que dessagnarà al territori durant els següents segles és l'esquizofrènia que portaren amb ells els ducs normands. Amb un peu a cada cantó del Canal de la Mànega. Reis d'Anglaterra i vassalls del monarca francès. Aquests reis anglesos d'origen normand, com els Plantagenet, que no sabien gairebé parlar en anglès i que preferien passar-se la vida a França o a les croades abans que estar-se a Londres... Si preguntem per un rei anglès medieval, segurament la majoria coincidirem a dir Ricard Cor de Lleó, però aquest il·lustre personatge s'expressava en francès i occità, només va estar sis mesos a Anglaterra fent de rei, i morí i fou enterrat a França. Ricard Cor de Lleó era tan anglès com una *baguette*.

Sí, abans he dit esquizofrènia dels reis anglesos d'origen normand perquè el seu somni a punt de fer-se realitat era l'imperi Angeví, amb terres angleses i franceses, i encara més enllà, fer-se amb la corona del rei de França... recordeu la flor de lis a l'escut dels Plantagenet, conjuntament amb els lleons normands,

després ja anglesos. Tota una declaració de principis.

França era l'objectiu, Anglaterra una possessió. Els reis Plantagenet van jugar fort, a per totes, no tenien altre solució en realitat perquè el seu poder tenia l'origen a Hastings i el que significà. Durant els posteriors quatre segles el combat va ser constant, i el darrer, llarg i penós episodi va ser la Guerra dels 100 anys, en el que finalment (1453) el rei de França va sortir victoriós, i els anglesos (?) van ser expulsats del continent, a excepció del port de Calais que conservaren encara per un temps.

Mai com fins aquell moment Anglaterra va estar tan a prop de la implosió. Els hereus dels botxins de Hastings s'havien quedat sense excusa. El somni angeví havia mort per sempre. Estaven cara a cara amb els saxons, el poble sotmès. S'havia perdut la brúixola, i com acostuma a passar, quan en un país les coses van maldades, va esclatar una cruenta guerra civil: la de les Dues Roses.

Se l'anomena així perquè les dues cases que es van enfrontar pel tron d'Anglaterra tenien com a símbol una rosa. Uns els York, la rosa blanca, els altres, els Lancaster, la rosa vermella. Durant gairebé 30 anys es van matar entre ells. No hi havia projecte de país, només la lluita pel poder i un profund sentiment de fracàs.

És en aquest moment quan apareix el nostre personatge, Enric VII, per sortir dels "anglesos".

Enric neix el 1457 al castell de Pembroke, a Gal·les, una fortificació d'origen normand, com la majoria. Encara estant a la panxa de la seva mare, el seu pare, Edmund Tudor, un noble gal·lès emparentat amb la família reial, fidel a la rosa vermella, morí per culpa de la guerra entre els York i els Lancaster, i llavors la seva mare Margarita Beaufort, també amb vincles reials, prengué una decisió intel·ligent, marxar a la Bretanya per allunyar el seu fill del conflicte civil.

A la Bretanya, serà el seu tiet Jasper qui li farà de tutor mentre la seva mare torna a Anglaterra per estar a prop de la família reial, del poder, i per atzar del destí en el moment propici per canviar el rumb de la Història. Moment que arribarà amb el regnat del pèrfid Ricard III que s'havia guanyat les antipaties dels seus propis, els York, doncs havia aprofitat la mort del seu germà Eduard IV per tancar a la Torre de Londres, i posteriorment fer desaparèixer, als seus dos nebots, i proclamar-se rei.

Així que yorkistes i lancasteristes deien pestes de Ricard III, però calia materialitzar aquest malestar, i d'això s'encarregaren dues dones: Margarita Beaufort i Isabel Woodvile. La primera la mare d'Enric, la segona la reina vídua d'Eduard IV, humiliada pel rei usurpador. El pacte al que arribaren era que el fill d'una i altra es casarien per acabar amb la guerra civil i fer fora del poder a Ricard. Eduard era un jove dels Lancaster, cert, però els seus orígens familiars i el seu discret paper durant la guerra no el feien mal vist pels York, i a l'altre costat, la jove Isabel tampoc tenia l'animadversió de ningú.

Així doncs, el 1485 Eduard Tudor, amb l'ajut de bretons i fidels de la Casa Lancaster, desembarcà a Gal·les, i inicià una llarga marxa fins al cor d'Anglaterra on es produí un enfrontament decisiu, la batalla de Bosworth.

En aquell combat, Ricard III fou vençut, mort, segurament traït pels seus propis yorkistes, i deixà per a la posteritat la frase "El meu regne per un cavall", quan es trobà a terra i indefens.

El 30 d'octubre d'aquell mateix any, Enric va ser coronat, i uns mesos més tard, a la catedral de Westminster, acomplí la promesa de casar-se amb Isabel de York.

La guerra havia acabat finalment, però ara calia quelcom tant o més difícil, construir la pau en aquella terra dessagnada durant segles. Enric VII posà en marxa tot el seu enginy per assolir-ho.

Una de les primeres coses que va fer fou crear un nou escut familiar pels Tudor, basat en la fusió de les dues roses, la blanca dels York i la vermella dels Lancaster. Amb allò es volia simbolitzar la unió d'uns i altres, no hi havia vencedors ni vençuts, i el rei així ho mostrava. Uns i altres, enemics durant dècades, ara tenien un monarca en comú.

A més el matrimoni amb Isabel, segons ens expliquen les cròniques va ser feliç, i fecund, doncs tingueren set fills. El primogènit que havia de ser rei va ser batejat com Artur, no per casualitat, sinó amb tota la intencionalitat política.

El rei Artur, entre el mite i la realitat, era útil als plans d'Eduard VII per crear un nova consciència nacional, un patriotisme positiu. No parlem més de yorkistes ni de lancasteristes, oblidem els temps de l'esquizofrènia Plantagenet amb un peu a cada costat del Canal de la Mànega, tampoc de les invasions que havia patit el territori en el passat: romans, saxons, normands... i era menys de la realitat incòmode dels celtes. Tot això podia provocar conflictes interns, el que calia era un record bo per tirar endavant, i aquest era Artur, el rei que des de l'alta edat mitjana havia estat glorificat com exemple de totes les virtuts, i per tant que millor que posar-li aquest nom al seu fill, el futur rei. La mesura no triomfà del tot, ja que el príncep morí massa jove, i fou un altre fill qui succeirà al seu pare, el cèlebre Enric VIII, però de totes maneres la feina estava feta. Tabula rasa, i un nou esperit nacional basat en la unitat, la llengua ara ja sí l'anglesa, i amb fets tants simptomàtics com trencar amb la tradició que les dones dels monarques fossin franceses. De fet ell es casà amb una anglesa, i el seu fill Artur l'havien promès amb una infanta espanyola, Caterina d'Aragó, donant una nova visió a la diplomàcia anglesa. També en aquest terreny, cal assenyalar que fa casar una de les seves filles, Margarida, amb Jacob d'Escòcia, per tal d'estrènyer lligams, ja pensant en una futura unió d'ambdós territoris.

En política interior Enric VII combina duresa i bon govern. Prohibeix els exèrcits particulars, és a dir que els nobles tinguessin mercenaris al seu servei. L'objectiu: evitar aixecaments militars contra el rei com havia passat en el passat. Qui no obeís seria condemnat a mort. Tot i això, en els primers anys del seu regnat, hi van haver dues revoltes d'irredempts yorkistes que van poder ser sufocades.

En l'àmbit internacional signà un acord de pau i comercial amb França, i una certa estabilitat interior va afavorir el desenvolupament econòmic. La gent començà a viure millor després d'anys i anys de guerra. Apareix una proto-indústria basada en el sistema del Putting-out consistent en la producció de forma dispersa en els domicilis dels treballadors, a temps parcial, combinat amb la feina agrícola.

La pesca s'especialitzà, amb la construcció de vaixells que feren possible una feina de major fondària, més allunyada de la costa. Precisament és al mar on Enric VII veurà un futur pròsper pels anglesos. Són temps de l'obertura de noves rutes comercials on s'importa seda, vi i sucre, i s'exporta llana i ferro principalment. Amb l'estímul d'aquest monarca, es començà la construcció d'una gran flota, que amb Enric VIII i especialment Elisabet I convertiren a Anglaterra en una potència mundial.

L'administració es va modernitzar, tot i que això va significar també una major efectivitat a l'hora de recaptar impostos, molt necessaris pel rei entre altres coses per no dependre del parlament, doncs durant el mandat d'aquest monarca només set cops el va reunir. Impostos, explotació de terres, i monopolis econòmics ompliren les arques del reialme anglès.

Un altre aspecte interessant del regnat d'Enric VII és la creació d'un consell especial per a Gal·les i un altre per al nord d'Anglaterra, reconeixent d'aquesta manera l'especificitat d'aquests territoris, qui millor que ell podia comprendre el sentiment gal·lès?!

Els darrers anys de la seva vida no van ser especialment feliços, a la mort del seu fill Artur (1502) se li va sumar la de la seva dona (1503), que el va deprimir profundament, i tampoc va reeixir la il·lusió romàntica per Joana, la filla dels Reis Catòlics, coneguda posteriorment com a Joana "la boja", a qui demanà en

matrimoni quan ja era vídua.

Finalment, el 21 d'abril de 1509 morí Enric VII de tuberculosi, tot i que la vox populi va dir que fou de pena per la mort de la seva estimada Isabel de York. Fou enterrat a l'abadia de Westminster al costat de la seva muller, deixant un país unit, ric i en pau per fer front els reptes de futur.

Bibliografia resumida

Breverton, Terry (2016). *Henry VII. The maligned Tudor king*. Chalford: Amberley Publishing.

Chrimes, Stanley B. (1999). *Henry VII*. New Haven: Yale University Press.

Cunningham, Sean (2007). *Henry VII*. London: Taylor and Francis Ltd.

Grant, Alexander. (1985). *Henry VII*. London: Methuen Publishing.